

Motion till riksdagen 2005/06:So19

av **Cristina Husmark Pehrsson m.fl. (m)**
med anledning av prop. 2005/06:63

Anmälningsskyldighet, säkerhet och tillsyn inom psykiatrisk tvångsvård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om säkerhet i verksamheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om vikten av att staten bör ta över finansieringsansvaret för den rättspsykiatriska vården.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om tillståndsförfarande för rättspsykiatrisk vård.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förstärkning av tillsynen inom sjukvården.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att finansieringsprincipen bör respekteras.

Allmänna synpunkter

Vi moderater är kritiska mot att regeringen i detta förslag som ju berör frågor om psykiatrisk tvångsvård inte tar upp frågan om en översyn av lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT) och lagen om rättspsykiatrisk vård (LRV). Vår uppfattning är att det finns ett stort behov av en översyn av dessa lagar. Vi beklagar att regeringen inte har gjort samma bedömning.

En översyn av LPT (lagen 1991:1128 om psykiatrisk tvångsvård) är nödvändig. I dag är grunden för tvångsvård till följd av psykisk sjukdom slutenvård med tillgång till övervakad permission under några timmar. Enligt den tidigare tvångslagstiftningen LSPV 1965 kunde patienten också försöksutskrivnas till öppen vård. Sådan försöksutskrivning bör återinföras så att en patient som återinsjuknar till följd av utebliven behandling kan återintas innan vederbörande gått ned sig så djupt att han fyller dagens stränga kriterier för intagning enligt LPT.

Fel! Okänt namn på

Patienter som är farliga till följd av en kombination av hjärnskador och missbruk och som finns inom rehabiliteringsmedicinska kliniker fyller inte kriterierna för psykisk sjukdom enligt LPT – det finns alltså inget lagrum för dem. Patienter med både missbruk och psykisk sjukdom kan hamna mellan socialvård, missbruksvård och psykiatrisk vård där ingen vill ta ansvaret och kostnaden. Ansvaret måste utredas och det måste också skapas ett lagrum för dessa personer. En översyn av lagarna är därför påkallad.

Säkerhet i verksamheten

Vid vård enligt lag om rättspsykiatrisk vård (LRV) finns svårigheter som måste uppmärksammas och åtgärdas. Bland annat finns för dåligt lagrum för att kunna göra insatser hos patienter när man exempelvis misstänker drogmissbruk hos en patient som är dömd till rättspsykiatrisk vård. Efter en permission eller ett besök har personalen inte rätt att göra fysisk visitation, vilket skulle vara effektivt. Att de dömda inom rättspsykiatrin har rätt till innehav av mobiltelefon, vilket dömda till vanlig kriminalvård inte har, gör också att arbetet ytterligare försvåras. Patienter kan därför fortsätta att hota och förfölja samma personer de tidigare förföljt, och som kanske är anledningen till att de är dömda till vård, alternativt kan de beställa droger eller andra varor. Det är därför viktigt att göra förändringar av lagen som medför att man kan göra samma visitationer som inom kriminalvården och också kan besluta om inskränkningar i exempelvis telefonerande – något som också JO har uppmärksammat.

Kostnadsansvaret för den rättspsykiatriska vården

Vissa personer som begått brott döms till rättspsykiatrisk vård i stället för att avtjäna straffet i fängelse. Detta får ekonomiska konsekvenser för landstingen som är de som bekostar den psykiatriska vården. Annan psykiatrisk vård blir ofta lidande eftersom landstingen har knappa resurser, och rättspsykiatrin har vuxit så i omfång att den tränger ut den ordinarie vården. Tydliga exempel är både Värmlands och Jönköpings läns landsting.

Staten är ”vinnare” i detta sammanhang eftersom den övriga kriminalvården helt bekostas av staten till skillnad från den rättspsykiatriska, där vården utförs och bekostas i huvudsak av landstingen. Denna märkliga ordning, att statliga domstolar dömer ut vård som betalas av annan än en statlig huvudman, har uppmärksamats tidigare, bland annat av Psykansvarskommittén. Ett av förslagen från kommittén var: ”Staten skall ta ett större ansvar för den rättspsykiatriska vården genom att överta finansieringen av vården. Driften skall dock ligga kvar hos sjukvårdshuvudmännen.”

Fel! Okänt namn på

En tredjedel av de personer som döms till rättspsykiatrisk vård vårdas i dag på regionvårdskliniker, en tredjedel på länskliniker med högre säkerhet och en tredjedel på vanliga psykiatriska kliniker. Under de senaste två åren har det skett en ökning av rättspsykiatriska undersökningar. Antalet domar med påföljden rättspsykiatrisk vård har under de senaste åren varit tämligen konstant. Antalet personer i rättspsykiatrisk vård ökar dock eftersom vårdtiderna blivit längre. Detta har inneburit en allt större påfrestning på landstingen.

Vi instämmer i *Sveriges Kommuner och Landstings* bedömning att det inte är rimligt att den hårt belastade psykiatriska vården skall finansiera nya statliga åtaganden. Vi menar i likhet med SKL att landstingen inte själva kan styra över den rättspsykiatriska vården. Moderaterna har därför, tillsammans med övriga borgerliga partier, och sedermera ett enigt socialutskott tagit initiativ till ett utskottsinitiativ för att utreda möjligheten att flytta finansieringsansvaret för den rättspsykiatriska vården från landstingen till staten, vilket vi anser nödvändigt.

Tillståndsförfarande

Regeringen föreslår att det tillstånd som i dag krävs för att bedriva rättspsykiatrisk vård skall avskaffas och ersättas med ett utvidgat anmälningsförfarande för all psykiatrisk tvångsvård. Majoriteten av remissinstanserna är positiva, men både Domstolsverket och Brottsoffermyndigheten har invändningar. Domstolsverket menar att de myndigheter som har bäst förutsättningar att göra en bedömning av hur en vårdinrättning rätteligen skall klassificeras skall göra det. Man hävdar att en dynamisk sammanvägd bedömning av den inre och yttre säkerheten, utifrån en anmälan, utan att ange hur de olika faktorerna skall viktas, minskar förutsägbarheten och äventyrar ändamålet med bestämmelserna. Brottsoffermyndigheten har invändningar med innebörden att de yttre säkerhetsaspekterna kan befaras bli sämre. Vi moderater instämmer i Domstolsverkets bedömning och vi motsätter oss därmed regeringens förslag om att avskaffa tillståndsplikten.

Tillsyn

Tillsyn och kvalitetskontroll på sjukvårdens område är av central betydelse för att garantera patienternas säkerhet och välfärd. Vi föreslår en ytterligare förstärkning av den oberoende tillsynen på området genom inrättandet av en särskild medicinalstyrelse. Medicinalstyrelsen skall utnyttja resurser som finns i nuvarande Socialstyrelsen för tillsyn inom hälso- och sjukvården och länsstyrelserna för tillsyn inom kommunal omsorg.

Fel! Okänt namn på

Ekonomiska konsekvenser av förslagen

Regeringen menar att den lagstiftning som presenteras inte har några ekonomiska konsekvenser för landstingen. Det är en orimlig uppfattning med tanke på att det exempelvis skall tillsättas en säkerhetsansvarig på varje sjukvårdsinrättning och enhet för rättspsykiatrisk vård. Det kan krävas förändringar av lokaler och utrustning. Socialstyrelsens tillsynsansvar skall dessutom utökas.

Enligt finansieringsprincipen skall staten kompensera kostnadsökningar i kommunerna som beror på statliga beslut. Vi menar att regeringen bryter mot denna princip när den i propositionen föreslår åtgärder som innebär betydande kostnadsökningar för kommunerna.

Stockholm den 30 januari 2006

Cristina Husmark Pehrsson (m)

Anne Marie Brodén (m)

Maud Ekendahl (m)

Stefan Hagfeldt (m)

Magdalena Andersson (m)

Lena Adelsohn Liljeroth (m)